

Koster – en pärla på Västkusten

Vy från berget Högen på Nordkoster. Strax över mitten på fotot syns det smala sundet mellan Nord- och Sydkoster. Längst upp till höger skimtar Ursholmen med Sveriges västligast belägna fyrar. Foto Göran Värmbly.

Tänk dig en djupgrav som kommer in från Arlanten strax söder sagt en av de totalt 200 öar som utgör Kosteröarna. Färjor går i snitt varje timma.

Naturvårdsverket här har skapat Sveriges första och än så länge enda Nationalpark i

300 av dem har inte hittats någon annanstans i Sverige. Inte undra på att många vill

med och utan segel.

Här bor ca 300 pers, de flesta på Sydkoster. Under

– en "wire-dragen" liten färja med plats för ett 15-tal personer - som går som en

Tänk dig en djupgrav som kommer in från Atlanten strax söder om Norge och Oslofjorden och som är ca 250 m djupare än omgivande havsbotten när den når svenska kusten. Den fortsätter söderut och skär av Kosteröarna från fastlandet. Efter ca 45 min färjetur sydväst ut från Strömstad och efter att ha passerat djupgraven stiger min kamrat och jag iland på Västra Bryggan på Nordkoster – eller rättare

sagt en av de totalt 200 öar som utgör Kosteröarna. Färjor går i snitt varje timma.

Unik havsmiljö

Tungt kallt saltvatten – det saltaste i Sverige – strömmar in i "rännan" från Atlantens djupvatten – och för med sig miljarder av plankton, fiskyngel, koraller och andra organismer. En unik undervattensmiljö skapas för Västkusten. Det är bakgrunden till att Länsstyrelsen och

Naturvårdsverket här har skapat Sveriges första och än så länge enda Nationalpark i havet. Man vill skydda dessa arter och bevara området i oförändrat skick. Parken är ungefär som Orust i yta och 98 % är marin miljö. Den gränsar i norr till den norska nationalparken Ytre Hvaler som är ungefär lika stor. Det är landets artrikaste havsområde med många sällsynta marina djur och växter – totalt ca 6 000 olika arter.

300 av dem har inte hittats någon annanstans i Sverige. Inte undra på att många vill dyka i dessa vatten. Det finns dessutom en vandringsled under vattnet – en snorkelled – i Rörvik nära Ekenäs på Sydoster.

Eldorado

Folk vill inte bara dyka, Kosteröarna är ett eldorado för dem som dyrkar sol, bad, lugn och avkoppling. Det vimlar av fritidsbåtar – både

med och utan segel.

Här bor ca 300 pers, de flesta på Sydoster. Under sommaren 10-dubblas befolkningen och normän och norskor utgör en majoritet enligt min okulära bedömning. Vi träffar och pratar med många olika personer vi träffar.

En kväll tittar vi på solnedgången från berget Högen på Nordkoster – högsta punkten på öarna med de två gamla fyrtornen från 1849, som gör det lätt att hitta hit. Utsikten är fantastisk från den 58,8 m höga toppen. Vi ser Norges kust i fjärran.

En klar höstdag kan man se ända in i den norska fjällvärlden. Vi börjar prata med en norska och hennes son, som hyr en lägenhet inne i Strömstad. De är mycket sympatiska. Sonen är fotograf och ute i samma ärende som jag själv: att fotografera solnedgången. Vi är överens om att vi bidrar till en positiv relation mellan Norge och Sverige.

Mjök på kredit

Jag får adressen till hans hemsida. På hemvägen träffar vi den trevlige killen – från Kosovo – som satt i kassan i ICA-butiken kvällen innan och lät mig få en liter mjök på kredit, som jag alltså betalade denna dags morgon. Han har en flickvän som sitter bredvid honom på bänken som berättar att det är hennes föräldrar som äger butiken men som hon och hennes pojkvän – nu håller på att ta över. Båda studerar – hon till gymnasielärare och han till sjukgymnast. Butiken är stängd större delen av året.

En dag tar vi "Linfärjan"

– en "wire-dragen" liten färja med plats för ett 15-tal personer – som går som en klocka över det smala sundet mellan Nord- och Sydoster – dygnet runt.

Vi hyr cyklar i Långgårde och gör en cykelutflykt på Syd-Koster. Ön är som gjord för cykelutflykter. Landskapet är lummigt med inslag av lövsog och blomsterrika ängar. Vi jämför med Nordkoster som har ett mer dramatiskt och öppnare landskap – med klapperstensfält – och med ett "hemtrevligt" samhälle där t o m hyrcyklar är förbjudna.

Får

Vi cyklar vidare och ser får, hästar och nötboskap. Insatser görs för att bevara landskapet som det såg ut i gamla tider. Det är många turister – inte minst barnfamiljer – som gör cykelutflykter och delar på vägutrymmet med flakmopeder och elbilar som fraktar varor till och från affärer och andra företag.

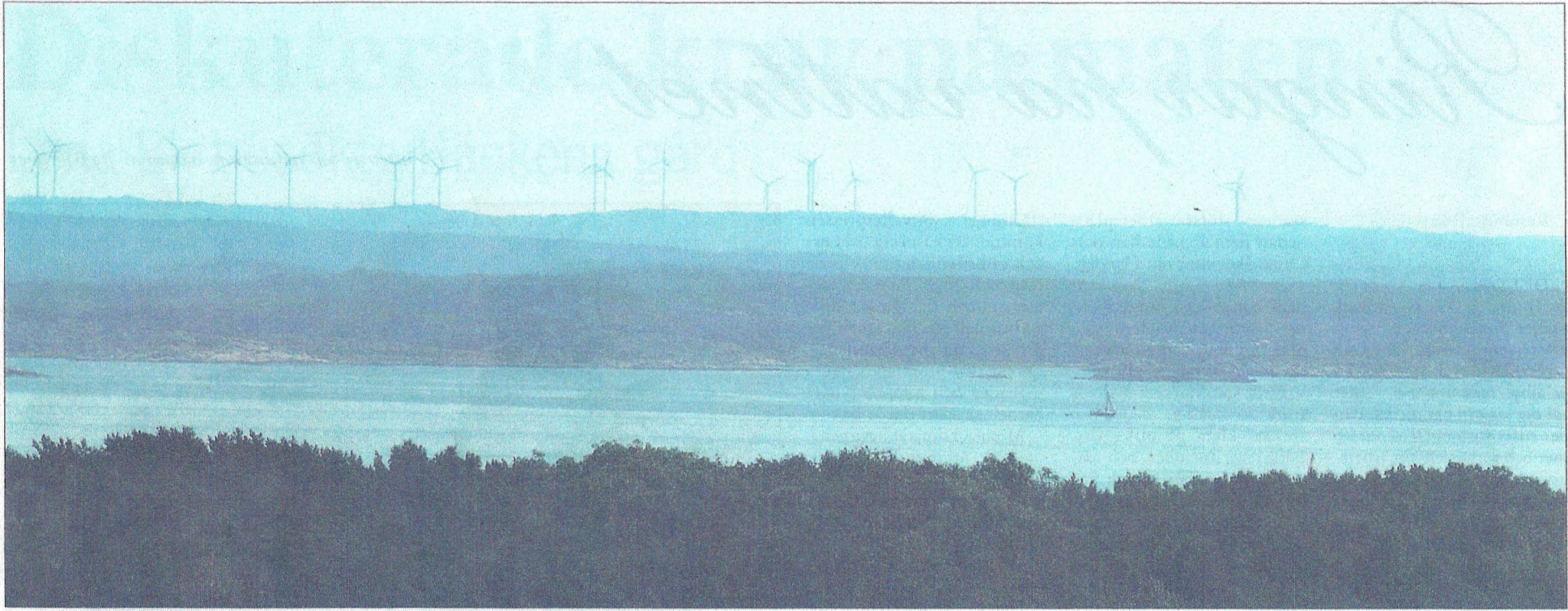
Vi passerar Kosters Trädgårdar med sina utställningar och en ekologisk restaurang – som har stängt denna enda dag i veckan då just vi passerar. Jag och en värmäländska från Sunne-Torsby går in ändå och kollar läget och konstaterar att det vore värt ett besök.

Efter någon kilometer när vi en annan utsiktspunkt – Valfjäll – där vi går upp via en välbyggd trätrappa. Härifrån ser vi – liksom från berget Högen – hela Kosterarkipelagen ända ut till Ursholmarna, med Sveriges västligast belägna fyr. På sommaren går det båtturer dit.

Nästa anhalt är ICA-bu-

Hamnen vid Västra Bryggan Nordkoster – mötesplats för båtar; en del av "det rörliga friluftslivet", där Sverige är unikt genom sin allemansrätt. Foto Göran Värmbj.

Vindkraftsparken på åsen Tolvmanstegen i Strömstads östra del, sedd från Valfjäll. Ett 20-tal ca 150 m höga vindkraftverk som nästan kan göra Strömstad självförsörjande på el. Foto Göran Värmbly.

Linfärjan – en smart lösning av transporter mellan Nord- och Sydkoster i det smala sundet. Foto Göran Värmbly.

tiken mitt på Sydkoster, där vägarna går ihop. Här är en bra mötesplats med både kafé och toa. Butiken är öppen året om och visar lite av den

åldrar. Jag blir imponerad av det professionella upplägget och tillgängligheten. Ser en siffra på 60 000 besökare under det första året 2013.

ter i det smala sundet. Foto Göran Värmbly.

tiken mitt på Sydkoster, där vägarna går ihop. Här är en bra mötesplats med både kafé och toa. Butiken är öppen året om och visar lite av den nya livskraften på öarna – som skapats genom den nya inkomstkällan: besöksnäringen. Det finns både skola och förskola på Sydkoster – med eget skolkök. Förr var fisket huvudnäring på Kosteröarna. Idag finns det ett 10-tal yrkesfiskare kvar med räka, hummer och havskräfta som de viktigaste fångsterna.

Kanske kan fisket och annat "havsbruk" utvecklas och göra "come-back" som en viktig näringsgren? Jag tänker på de många ganska okända projekt som pågår längs Västkusten. Havsmyndigheten, EU och andra organisationer stöder flera "superintressanta" projekt just nu. På Kristinebergs Marina Forskningsstation i Fiskebäckskil pågår försök med utvinning av biogas m m från sjöpungar. Tjärnö Marinbiologiska Laboratorium – som ligger i innerskärgården strax öster om Koster – medverkar i ett projekt med en budget på 46 miljoner kronor, där man utvinner olika produkter från alger, t ex drivmedel, mediciner och livsmedel.

Naturum

Vi når slutmålet för vår utflykt – Ekenäs – innan vi vänder "hem" till Nordkoster och Galejen. I Ekenäs ligger Hotell Koster som började byggas som ett pensionat 1905 och som nu är ett eftertraktat konferens- och turisthotell. Jag gör ett snabbbesök på Naturum – ett info-centrum för Nationalparken som ligger nere vid hamnen. Det är fri entré och passar alla

åldrar. Jag blir imponerad av det professionella upplägget och tillgängligheten. Ser en siffra på 60 000 besökare under det första året 2013.

Mina sista tankar – innan jag lämnar Kosteröarna – går till mina gamla kolleger Carl-Axel, Gurli, Gunnar, Marianne m fl – på länsstyrelsen som startade hela "racet" med att bevara och utveckla öarna.

Kartläggningar

Inventeringar och kartläggningar genomfördes just då jag började på länsstyrelsen i början av 70-talet. Men först nu förstår jag vikten av deras jobb. Nästa steg var att bilda ett naturreservat för öarna, 1984. 9 september 2009 – efter många års slit med olika intressen – var det så dags för invigning av Nationalparken med kungar och kronprinsar från Sverige och Norge som invigare. Parken sköts och hanteras av Kosterdelegationen som tillsatts av länsstyrelsen med representanter från kommuner, fisket, forskare och samhällsföreningar. Tur att vi har dessa myndigheter och "verktyg" för att arbeta långsiktigt och säkra värdefulla naturområden.

Reserapport

av

Göran
Värmbly

Författaren arbetar med miljö- och energifrågor inom privat och offentlig sektor.

Solnedgång sedd från Högens utsiktsplats på Nordkoster. Foto Göran Värmbly.

Sjöbodar vid Galejen på Nordkoster, mitt emot Långgårde. Till vänster skimtar ett Äldreboende – troligen med ett av de attraktivaste lägena i landet. Teckning av Göran Värmbly.